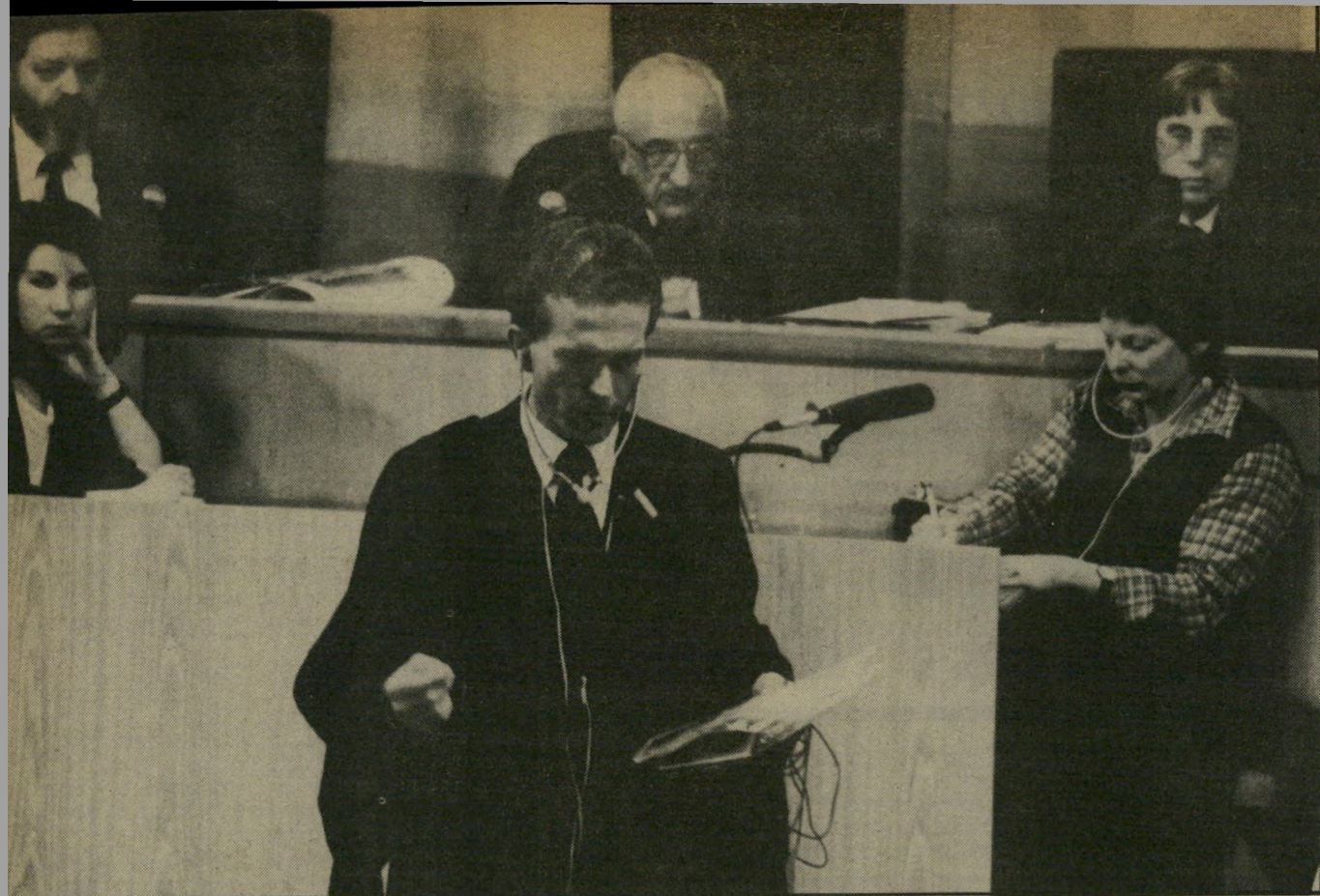

מדוע החליטו הסניגורים לדרוש את פסילת ההרכב?

ליון צמיר

סניגור אוקונור אחרי שניגש אל השופטים דורנר, ליון וטל

התפסיקה

עד הצות לילה כיום א', כיום שלפני חידוש המישפט השבוע, התלבטו הסניגורים כיצד לנהוג. יורם שפטל, הסניגור הישראלי, נטה לבקש את פסילת ההרכב של בית המישפט, בגלל "עיוות תהומי" של היחס לסניגוריה, שנעשו בשבוע שעבר. מרק אוקונור וג'ון גיל, הסניגורים האמריקאים, היו זהירים יותר, וחששו מפני צער קיצוני כל-כך. סניגורים אינם אוהבים לבקש את פסילת כית'המישפט, ולוא רק בגלל הסיבה הפשוטה שאם בית המישפט לא יפסול את עצמו וימשיך לנהל את המישפט, יהיה לו בליבו עליהם. אבל כאשר מרגישים הסניגורים שאין להם עור מה להפסיד, או שהלקוח שלהם אינו מקבל יחס וסיכוי הוגנים, הם נאלצים לעשות זאת. בקשות הפסילה המפורסמות בשנים האחרונות היו של עורכיהדרין רם

אשר הרשיעה את השר ברין. בשנה האחרונה ביקשו סניגוריו של שלמה חליוה, האנס הבכ"ן, את פסילתו של ההרכב במישפט — הי שופטים שולמית ולנשטיין, יעקב קרמי וערנה שצקי. הסניגורים, שימעון

כספי ושלמה תוסיכהן, שביקשו לפסול את השופטת ויקטוריה אוסי טרובסקיכהן, אחרי שאמרה בלישכתה על מרשם, השר אהרון אברחצירא, את המילים הבלתינשכחות, הטיפוס הי זה, השופטת לא פסלה את עצמה, והיא

נימוקי הערר

1. ביום 23.8.86 עתר העורר, באמצעות באי כוחו, אל בית המשפט הנכבד קמא, בכדי שזה יפסול עצמו מלהמשיך ולדון במיק. כקשתו של העורר מתבססת על כך שבית המשפט הנכבד קמא מגלה עוינות כלפי הנאשם, בכך שבאופן רצוף פוסל מיוזמתו שאלות רבות של סניגוריו, מבלי שהתביעה התנגד בעצמה לשאלות. כמו כן, מבוססת הבקשה על התערבות אין ספור של בית המשפט הנכבד קמא במהלך חתירות הנגדיות של העורר, ובכך נפגמת ופוגעת הגנת העורר. כן התבססה בקשת הפסלות על טעוה פנים כלפי הסניגורה, באופן רצוף מתחילת המשפט, וכן על אי נקיעת עמדה פוסבית שלילית כלפי ריווחים תקשורתיים שיש בהם מסוים שביטה מראש של העורר.

קטע מהערר של הסניגוריה לבית המשפט העליון
עוינות כלפי הנאשם"

דב ליון, בחומרה, ואמרו: אם במיקרה הגברת רצתה ילדים ואין לה ילדים בגלל המילחמה, איך היא היתה מרגישה כאשר שאלת אותה שאלה כזו? אני מבקש לא לשאול שאלות אישיות ללא צורך, ואני מבקש להיות עדיף אוקונור השפיל את ראשו, אבל הזכיר לבית המישפט כי לא היה שואל שאלה זו לולא הזכירה העדה עצמה את בתה.

אולם היה זה הסניגור הישראלי, יורם שפטל, שזכה במלוא זעמם של השופט ליון ועמיתיו, בעת שחקר את העדה על מיסררייהויו שערכה בומ"נו. לרגע היה נדמה כי השופטים שכחו שזוהו סניגור, החוקר קצינת מישטרה שערכה מיסררייהויו לנאשם, והם חושבים עליה כעל ניצולת-ישואה, הנחקרת בצורה אכזרית על-ידי סניגורים סאריסטיים.

כאשר העדה חזרה שוב ושוב על (המשך בעמוד 36)

שוכר ושואל סף, טענו כי בית'ה מישפט מפלה אותם לעומת התובעת, נורית שניט, השופטים החליטו שאין מקום לפסילתם, וכך החליט גם נשיא בית המישפט העליון, השופט מאיר שמגר, שהעירער על כך נידון בפניו.

בת העדה

במשך ששת השבועות, שבהם מתנהל מישפטו של ג'ון דמיאניוק, היו עליות וירידות בהרגשתם של הסניגורים. בתחילה היה רושם כי בית המישפט נכבש לקיסמו הרב של אוקונור, ונותן לסניגוריה יחס של כבוד והתחשבות. המיפנה חל כשכוע שעבר, כאשר עלתה על דוכדהערים העדה מריה רדיווקר. כאשר חקר אותה אוקונור, ושאל לתומו אם יש לה ילדים, אחרי שהיא עצמה הזכירה בתשובה קודמת את בתה, נזף בו אב בית'הדרין, השופט

"ציניות חדה ולעג בולט..."

לעשות! הסניגורים הסיקו, כנראה, שהשופט ליון לא עשה זאת, ומכאן דרישתם לפסלו. השופט דב ליון ידוע זה מכבר כשופט קשוח. האישי, רזוויזיוניסטי ותיק שהתמנה כשופט בימי כהונתו של מנחם בגין כשר המישפטים, תואר לפני שבע שנים, בכתבה של העולם הזה (7.5.80). כשופט חביב, צנוע ועממי, שהתקשה יותר ויותר ביושבו על כס המישפט, עד שהפך אימת עורכיהדרין הצעיר רים.

כתב אז העולם הזה: "בציניות חדה ולעג בולט מתייחס (השופט דב ליון) לטענות שאינן לרוחו. במישפט מסויים... טען עורך-דין צעיר כי הוא בקיא בבניה, היות ובזמנו עבד כפועל-בניין. בלעג קר ענה לו השופט: אני מאמין לך שאתה מבין בבניה יותר מאשר במישפט". במישפט-אייכמן הישרה השופט משה לנדוי, בגישתו האבהית, ההומאנית והמאופקת אווירה מיוחדת-במינה בבית המישפט, ועצם נוכחותו וגישתו היו לחויה. נראה כי אופיו של השופט ליון שונה. הוא יצר אצל הסניגורים — ולא רק אצלם — הרגשה קשה מאוד. במישפט שבו תובע האינטרס העליון של המדינה שהצדק לא רק יעשה, אלא גם יראה מעל לכל ספק.

בידי מרק אוקונור נותר נשק אחרון. העלול לגרום נזק בלייתואר למדינה, הוא יכול באחד הימים פשוט לקום, לטעון כי המישפט אינו הוגן ולהתפטר.

שום סניגור, החרד לחיי מרשו, לא יעשה דבר כזה בלב קל. אך במישפט זה הולכת הסניגוריה על חבל דק מאוד — והיא עלולה לקפוץ ממנו. אולי זה לא יפריע לרוב הגדול של דעת-הקהל הישראלית, שחרץ את הדין עוד לפני התחלת המישפט. אבל זה יפגע קשה באושויות המישפט של ישראל. אורי אבנרי

למראית-עין, זוהי מכה קשה למישפט הישראלי. דרישת הסניגורים, שהשופט דוב ליון ושני עמיתיו יפסלו את עצמם, מטילה עליהם צל. מה גם שמישפט זה מתנהל לעיני העולם כולו.

אך אפשר גם לראות את הדבר באור אחר: העובדה שהסניגורים — שני אמריקאים ואחד ישראלי — העלו דרישה זו, מוכיחה שאין זה סתם מישפט-ראווה "מכור", אלא מישפט אמיתי, שבו מנהלים הסניגורים קרב אמיתי.

מלכתחילה כירסם בלב רבים הספק: האם ניתן בכלל לערוך לנאשם כמו ג'ון דמיאניוק מישפט אמיתי בישראל? אין זה דומה למיקרהו של אדולף אייכמן, איש לא הטיל לרגע ספק באשמתו של אייכמן, שהיתה מוכחת במאות מיסמכים מימי השואה ובעדותו של האישי עצמו. במיקרה דמיאניוק קיים ספק בסיסי לגבי זהות האישי, ועל כך נטו המאבק המישפטי.

האם מישפט כזה יכול להיות הוגן במדינת ישראל?

לא קל להשיב על כך. התיקשורת הישראלית לא התייחסה מעולם למישפט זה כאל מישפט רגיל, שבו יש לנאשם זכויות. כמעט כל כלי-התיקשורת הפכו את עצמם לזרועות של התביעה, ומנהלים מסע-השמצות פרוע נגד החשוד, שהוגדר על-ידי רובם כאשם. עוד לפני שנפתח המישפט, שרה מישפטים אברהם שריר דיבר על "הפושע הנאצי דמיאניוק".

העובדה שבית המישפט לא עשה דבר כדי למנוע עיוות זה, ולא הרים את קולו בפומבי נגד הפרה גסה זו של זכויות הנאשם, מהווה חלק מטענות הסניגוריה לפסילתו. האם שופט יהודי יכול להתעלות במישפט כזה עד כדי היתקנות מריגשותיו, כפי שהוא חייב